Мельник Тетяна Григорівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та аудиту;
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

У процесі діяльності підприємства та управління ним виникає безліч різноманітних непередбачених ситуацій і обставин. Усунення непорозумінь, відхилень від намічених завдань, а також для досягнення показників діяльності реалізується функція контролю.

Система контролю є комплексом правил і заходів, які забезпечують функціонування, взаємозв'язок та підтримку всіх елементів контролю й спрямовані на мінімізацію ризиків і досягнення визначених мети, стратегічних та інших цілей, завдань, планів і вимог щодо діяльності суб'єкта контролю.

У сучасних умовах нестабільності й невизначеності зовнішнього середовища в якому здійснюють діяльність підприємства в Україні та згідно з вимогами законодавства виникає необхідність пошуку керівниками підприємств нових методів його управління складовою частиною якого є належним чином організований внутрішній контроль.

Внутрішній контроль, як процес, який здійснюється на всіх рівнях діяльності підприємства, спрямований на забезпечення достатньої впевненості в тому, що будуть досягнуті цілі підприємства щодо: ефективності та економічності операцій в цілому та по розрахунках з персоналом зокрема; достовірності звітності (фінансової, податкової, звіти з праці тощо); дотримання законодавчих норм, відповідно до яких підприємство провадить свою діяльність, зокрема щодо дотримання вимог трудового законодавства [2].

Розбудова дієвої та ефективної системи внутрішнього контролю на підприємствах базується на основоположних принципах міжнародних стандартів:

– Міжнародні стандарти INTOSAI – Міжнародної організації Вищих аудиторських органів (ВАО) [1];

– Global Internal Audit Standards™, опублікованих Інститутом внутрішніх аудиторів (IIA) у 2024, які набрали чинності 9 січня 2025 року – слугують базою для оцінки і підвищення якості функції внутрішнього аудиту [3];

– Об'єднані стандарти ВК Комітету COSO (Committee on Sponsoring Organizations of the Treadway Commission's) [6].

Для оцінки функціонування системи внутрішнього контролю здійснюється внутрішній аудит, що підвищує ефективність діяльності підприємства шляхом надання інформації про її проблеми і досягнення, а також рекомендації щодо покращення внутрішнього контролю.

«Внутрішній аудит покращує здатність підприємства до: успішного досягнення поставлених цілей; процесів управління, ризик-менеджменту та контролю; прийняття рішень і нагляду; репутації та довіри серед зацікавлених осіб; здатності служити інтересам суспільства». [3]

Інтереси суспільства охоплюють соціальні та економічні інтереси і загальний добробут суспільства й підприємств, що діють в даному суспільстві (в тому числі, *роботодавців, працівників*, інвесторів, регуляторів та уряду). Внутрішній аудит відіграє вирішальну роль у зміцненні здатності підприємства служити інтересам суспільства. Внутрішній аудит сприяє загальній стабільності підприємства і його сталості шляхом надання впевненості щодо ефективності, надійності звітності, дотримання законів та/або регуляторних документів, збереження активів та культури етики. Це, в свою чергу, зміцнює впевненість і довіру громадськості й персоналу до підприємства.[3]

До основних видів ресурсів підприємства, крім матеріальних, нематеріальних, фінансових належать і трудові. Функціонування сучасних підприємств неможливе без кваліфікованого, мотивованого та залученого персоналу (працівників), унікальні компетенції яких є ключовим чинником забезпечення ефективності діяльності в умовах динамічних та різноманітних змін [5].

Основними етапами процесу контролю персоналу на підприємстві є [7,с.8]:

– контроль процесу (планування, виконання завдання та завершення виконання завдання);

– контроль результату (оцінка роботи працівника після завершення виконання завдання).

Система внутрішнього контролю персоналу містить п'ять елементів: [6; 7, с.9-10]

– внутрішнє середовище – орієнтує свідомість персоналу на правильне сприйняття внутрішнього контролю і участь у ньому;

– управління ризиками – підприємство працює в умовах невизначеності та ризикованості, оцінка ризику є необхідною умовою для визначення того, як необхідно управляти ризиками. Види ризиків персоналу: психофізіологічні, особистісні, комунікативні, моральні, освітні, професійно-кваліфікаційні та неблагонадійності;

– заходи контролю – реагування на ризики та процедури, які допомагають у забезпеченні виконання персоналом рішень керівництва;

– інформацію та комунікації – інформація необхідна для виконання персоналом підприємства їх обов'язків та просування інформації на вищі рівні з метою її розгляду керівництвом підприємства;

– моніторинг – оцінка результативності роботи системи контролю, якості роботи персоналу.

Роботи відділу внутрішнього аудиту може використати і зовнішній аудитор згідно з п.А16 МСА 610 «Розгляд роботи внутрішнього аудиту» [4, с.685]:

– «тестування ефективності функціонування заходів контролю» – використання процедур для збору аудиторських доказів: отримання інформації від персоналу, спостереження за виконанням процедур персоналом, аналіз документів щодо використання праці персоналу підприємства та самостійне відтворення контрольних дій;

– «процедури по суті, що передбачають застосування обмеженого судження» – включають тести деталей та аналітичні процедури;

– «простеження операцій в інформаційній системі, доречній для фінансового звітування» – аналіз автоматизації процесів збору, зберігання, обробки, пошуку та надання інформації про персонал підприємства, захист персональних даних, інформаційна безпека.

Отже, невизначеність є передумовою виникнення ризиків, які необхідно оцінювати в системі внутрішнього контролю на підприємстві в цілому, та ризики, пов'язанні з персоналом підприємства зокрема, адже ризик виникає тоді, коли у межах невизначеного середовища необхідно ухвалити рішення, яке може призвести до різного результату. Управління персоналом та бізнес-процесами у часи невизначеності – це безперервні виклики й випробування для підприємств.

Список використаних джерел

1. Система професійних документів INTOSAI (IFPP). URL: https://www.intosai.org/ru/napravlenija-dejatelnosti/standarty-audita.html.

2. Внутрішній контроль: від теорії до практики. Практичний посібник підготовлено експертами проєкту LOGICA за підтримки Європейського Союзу, 2019. 44с.

3. Глобальні Стандарти Внутрішнього Аудиту ТМ, 2024. URL: https://www.theiia.org/globalassets/site/standards/editable-versions/global-internal-audit-standards-ukrainian.pdf

4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2021 року, частина І. 1260с. *МСА 610 «Розгляд роботи внутрішнього аудиту».* URL: https://mof.gov.ua

5. Пучкова С., Колєв М. Трудові ресурси підприємства: аналіз стану та ефективності використання. Development Service Industry Management. 2024. (3). С. 245–253. DOI: https://doi.org/10.31891/dsim-2024-7(37)

6. Enterprise Risk Management – Integrated Framework / Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). NY, September 2004. URL: http://www.coso.org.

7. Мельник Т. Г. Організація обліково – контрольного забезпечення управління персоналом підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій.*

Серія: економіка та управління. 2022. №*1*(4). DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-09-01

Мирон Олег Миколайович,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Облік і оподаткування»;
науковий керівник:
Овсюк Ніна Василівна,
доктор економічних наук, професор кафедри обліку,
аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ТА РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

Перехід економіки нашої країни на ринкові рейки обумовив необхідність достовірної системи інформаційного забезпечення, яка здебільшого ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, що зокрема стосується відображення процесу надходження запасів для здійснення виробничої діяльності тощо та розрахунків з постачальниками за отримані матеріальні ресурси.

Для нормативного обґрунтування зазначених операцій виникає потреба з початку заключити договір поставки матеріальних цінностей між покупцем та постачальником запасів. Договірні відносини між якими у подальшому будуть регулюватися оформленим договором купівлі-продажу, поставки, комісії та ін.

Процес формування та підписання договорів між покупцями та постачальниками реалізується службою менеджменту суб'єкта господарювання, разом з цим зміст ухваленої угоди відіграє ключову роль для об'єктивного відображення цих операцій в обліковій системі підприємства, а також виступає як основа для проведення контрольних заходів стосовно надходження матеріальних ресурсів та проведення розрахунків з підприємствами – постачальниками.

Розрив у часі між надходженням запасів на підприємство та оплатою постачальникам окресленої договірними відносинами суми коштів призводить до існування кредиторської заборгованості за одержані матеріальні цінності.

При чому, розрізняють договірні відносини з залежності від кількості суб'єктів, що беруть участь у договорі:

- односторонній договір;
- двосторонній договір;
- багатосторонній договір.